

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΤΩΝ
ΑΓΑΘΩΝ

οι τιμές των αγαθών προσδιορίζονται στην αγορά από την αλληλεπίδραση των δυνάμεων της ζήτησης και της προσφοράς.

2.1. Η ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

1. ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΕΝΟΣ ΑΓΑΘΟΥ

Ο καταναλωτής ικανοποιεί τις ανάγκες του με τη χρησιμοποίηση των αγαθών. Για τον καταναλωτή, χρησιμότητα ενός αγαθού είναι η ικανοποίηση την οποία απολαμβάνει σε μια ορισμένη χρονική περίοδο από την κατανάλωση του αγαθού αυτού.

2. ΕΠΙΔΙΩΞΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Επιδίωξη του καταναλωτή είναι να μεγιστοποιεί τη χρησιμότητα που απολαμβάνει από την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών. Η επιδίωξη της μέγιστης χρησιμότητας αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της συμπεριφοράς του καταναλωτή στη ζήτηση αγαθών.

3. ΤΗΝ ΕΠΙΔΙΩΞΗ ΤΗΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΟΡΙΖΟΥΝ ΔΥΟ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Την παραπάνω επιδίωξη **περιορίζουν** δυο παράγοντες οι οποίοι σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο είναι δεδομένοι για τον καταναλωτή: Το χρηματικό του εισόδημα και οι τιμές των αγαθών.

- Με τον όρο χρηματικό εισόδημα εννοούμε ένα συγκεκριμένο αριθμό χρηματικών μονάδων που μπορεί να διαθέσει για την αγορά αγαθών.
- Με τον όρο τιμή ενός αγαθού εννοούμε τον αριθμό των χρηματικών μονάδων που απαιτούνται για την απόκτηση μιας μονάδας από το συγκεκριμένο αγαθό.

4. ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ

Επομένως, ο καταναλωτής είναι αναγκασμένος να επιλέξει αυτά τα αγαθά και σε εκείνες τις ποσότητες που του επιτρέπει το εισόδημά του, έτσι ώστε από την κατανάλωσή τους να μεγιστοποιεί τη χρησιμότητά του. Μια τέτοια συμπεριφορά ονομάζεται ορθολογική συμπεριφορά και ο καταναλωτής ορθολογικός καταναλωτής

5. ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ

Ένας ορθολογικός καταναλωτής, ο οποίος σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο έχει έτσι κατανείμει το εισόδημά του, ώστε αγοράζοντας αυτά τα αγαθά και σε εκείνες τις ποσότητες να μεγιστοποιείται η χρησιμότητά του, λέμε ότι βρίσκεται σε ισορροπία. Αυτό σημαίνει ότι, αν δεν υπάρξει καμία μεταβολή, για παράδειγμα στις προτιμήσεις του, στις τιμές των αγαθών ή στο εισόδημά του, δεν έχει κανένα λόγο να μεταβάλει τη συμπεριφορά του.

2.3. ΝΟΜΟΣ ΖΗΤΗΣΗΣ - ΚΑΜΠΥΛΗ ΖΗΤΗΣΗΣ

1. ΤΗΝ ΕΠΙΔΙΩΞΗ ΤΗΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΔΥΟ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Ο καταναλωτής στην επιδίωξή του να μεγιστοποιήσει τη χρησιμότητά του από την κατανάλωση ενός αγαθού επηρεάζεται βασικά:

πρώτο από το εισόδημά του και

δεύτερο από την ύπαρξη άλλων παρόμοιων αγαθών που μπορούν να ικανοποιήσουν την ίδια ανάγκη (υποκατάστατα αγαθά).

Έτσι αν αυξηθεί η τιμή ενός αγαθού, ο καταναλωτής είναι πιθανότερο να αγοράσει λιγότερες μονάδες από το συγκεκριμένο αγαθό, αφού το εισόδημά του δεν επαρκεί για να συνεχίσει να αγοράζει τις ίδιες ποσότητες και επιπλέον μπορεί να υποκαταστήσει το αγαθό αυτό με ένα παρόμοιο φθηνότερο αγαθό.

Γ 5 2019 ΜΟΝ 4

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Για παράδειγμα, αν αυξηθεί η τιμή του μοσχαρίσιου κρέατος, οι καταναλωτές μπορεί να στραφούν στην κατανάλωση χοιρινού ή πουλερικών και να μειώσουν την κατανάλωση του μοσχαρίσιου.

Τα αποτελέσματα θα είναι αντίθετα, αν υποθέσουμε ότι η τιμή του αγαθού μειώνεται. Ο καταναλωτής θα μπορεί με το ίδιο εισόδημα να αγοράζει περισσότερες μονάδες του αγαθού καθώς και να υποκαταστήσει άλλα αγαθά με το σχετικά φθηνότερο συγκεκριμένο αγαθό.

3. Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Σύμφωνα με τα παραπάνω προκύπτει ο νόμος της ζήτησης, όταν η τιμή ενός αγαθού μειώνεται, ο καταναλωτής αυξάνει την ποσότητα που ζητάει (ζητούμενη ποσότητα). Όταν η τιμή του αγαθού αυξάνεται, ο καταναλωτής μειώνει την ποσότητα που ζητάει (ζητούμενη ποσότητα).

Υπάρχει, δηλαδή, αρνητική σχέση μεταξύ της τιμής ενός αγαθού και της ζητούμενης ποσότητας από αυτό το αγαθό. Η αρνητική αυτή σχέση τιμής και ζητούμενης ποσότητας αποτελεί το νόμο της ζήτησης, ο οποίος μπορεί γενικά να διατυπωθεί ως εξής:

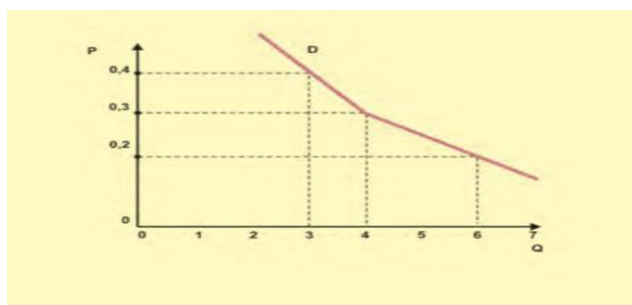
Όταν η τιμή ενός αγαθού μειώνεται, αυξάνεται η ζητούμενη ποσότητά του, και, όταν η τιμή του αυξάνεται, μειώνεται η ζητούμενη ποσότητα από το αγαθό αυτό, όταν οι άλλοι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τη ζήτηση παραμένουν σταθεροί (*ceteris paribus*).

4. ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΚΟΡΥΦΟ ΑΞΟΝΑ ΜΕΤΡΑΜΕ ΤΙΣ ΤΙΜΕΣ (P) ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟ ΑΞΟΝΑ ΤΙΣ ΖΗΤΟΥΜΕΝΕΣ ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ (Q)

Πίνακας ζήτησης

P	Q
0,2	6
0,3	4
0,4	3

καμπύλη ζήτησης

Το παράδειγμα αυτό μπορεί να απεικονιστεί σε διάγραμμα. Στον κατακόρυφο άξονα μετράμε τις τιμές (P) και στον οριζόντιο άξονα τις ζητούμενες ποσότητες (Q) του αγαθού από το συγκεκριμένο καταναλωτή

5. ΑΤΟΜΙΚΗ ΚΑΜΠΥΛΗ ΖΗΤΗΣΗΣ

Το διάγραμμα αυτό, επειδή αναφέρεται σε ένα μόνον άτομο - καταναλωτή, λέμε ότι δείχνει την ατομική καμπύλη ζήτησης του συγκεκριμένου καταναλωτή

Ένας άλλος καταναλωτής με διαφορετικές προτιμήσεις ή με διαφορετικό εισόδημα θα αγόραζε στις ίδιες τιμές διαφορετικές ποσότητες πορτοκαλιών

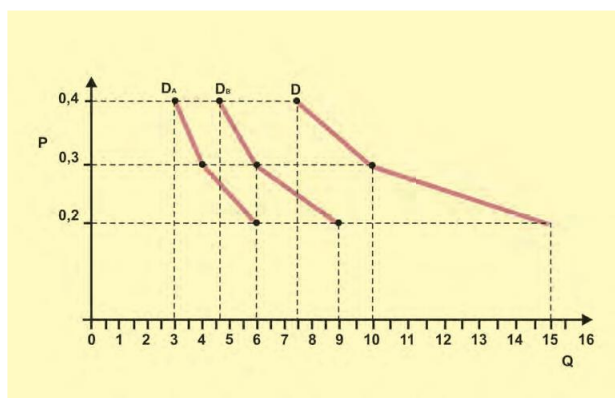
2.4. Η ΑΓΟΡΑΙΑ ΚΑΜΠΥΛΗ ΖΗΤΗΣΗΣ

Αν υποθέσουμε ότι τα δυο αυτά άτομα είναι οι μοναδικοί καταναλωτές στην αγορά πορτοκαλιών, τότε μπορούμε να κατασκευάσουμε την αγοραία καμπύλη ζήτησης πορτοκαλιών, αθροίζοντας για κάθε τιμή τις ζητούμενες ποσότητες, όπως στον πίνακα 2.2.

P	QA	QB	QD=QA+QB
0.2	6	9	15
0.3	4	6	10
0.4	3	4.5	7.5

ΟΤΙ Η ΑΓΟΡΑΙΑ
ΚΑΜΠΥΛΗ
ΖΗΤΗΣΗΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ
ΟΡΙΖΟΝΤΙΟ
ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΤΩΝ
ΑΤΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΜΠΥΛΩΝ
ΖΗΤΗΣΗΣ

Σε διάγραμμα αυτό σημαίνει ότι η αγοραία καμπύλη ζήτησης είναι το οριζόντιο άθροισμα των ατομικών καμπυλών ζήτησης (εφόσον οι ποσότητες παριστάνονται στον οριζόντιο άξονα).

Με ανάλογο τρόπο κατασκευάζεται η αγοραία καμπύλη ζήτησης ενός προϊόντος για n πλήθος καταναλωτών, που είναι το άθροισμα των n ατομικών καμπυλών ζήτησης.

ΕΧΕΙ ΑΡΝΗΤΙΚΗ
ΚΛΙΣΗ

Η καμπύλη ζήτησης ενός αγαθού λέμε ότι έχει αρνητική κλίση (από πάνω αριστερά προς κάτω δεξιά). Αυτό οφείλεται στο νόμο της ζήτησης, δηλαδή στην αρνητική σχέση τιμής και ζητούμενης ποσότητας.

2.5. Η ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΖΗΤΗΣΗΣ

ΜΕΤΑΒΑΛΛΕΤΑΙ Η
ΤΙΜΗ

“CETERIS PARIBUS”,
ΠΟΥ ΣΗΜΑΙΝΕΙ: ΤΑ
ΑΛΛΑ ΙΣΑ Η
ΣΤΑΘΕΡΑ.

Όταν μελετάμε τις μεταβολές στις ζητούμενες ποσότητες ενός προϊόντος καθώς μεταβάλλεται η τιμή του, δεχόμαστε ότι όλοι οι άλλοι παράγοντες οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν τη ζήτηση του προϊόντος αυτού παραμένουν σταθεροί. Αυτήν την παραδοχή (συνθήκη) στην οικονομία τη διατυπώνουμε με την έκφραση “ceteris paribus”, που σημαίνει: τα άλλα ίσα ή σταθερά.

ΣΧΕΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ
ΣΤΗ ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ
ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΤΙΜΗ ΕΝΟΣ
ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Πριν εξετάσουμε αυτούς τους άλλους προσδιοριστικούς παράγοντες της ζήτησης (π.χ. τις προτιμήσεις ή το εισόδημα των καταναλωτών κτλ.) και θεωρώντας τους σταθερούς, μπορούμε να παραστήσουμε τη σχέση ανάμεσα στη ζητούμενη ποσότητα και την τιμή ενός προϊόντος με τη μορφή συνάρτησης:

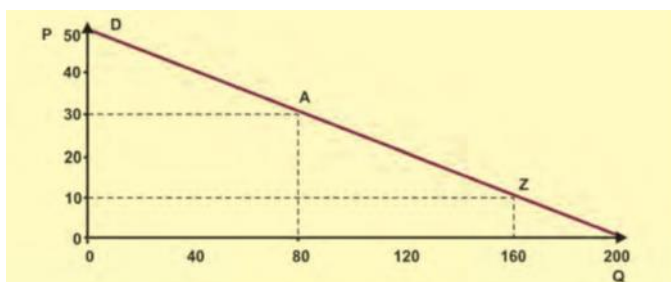
$QD = f(P)$, όπου QD = η ζητούμενη ποσότητα

P = η τιμή του προϊόντος

ΓΡΑΜΜΙΚΗ
ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ

i) Γραμμική συνάρτηση ζήτησης:

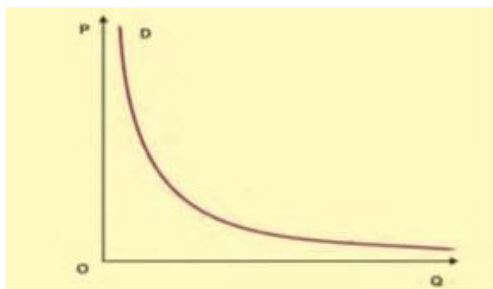
- 1, Η γραμμική συνάρτηση ζήτησης έχει τον τύπο: $QD = \alpha + \beta P$ και είναι ευθεία γραμμή.
- 2, Η σταθερά α είναι πάντα θετικός αριθμός, ενώ
- 3, ο συντελεστής β εξαρτάται από την κλίση της ευθείας και είναι πάντα αρνητικός αριθμός, αφού η κλίση της ευθείας εκφράζει την αρνητική σχέση μεταξύ ζητούμενης ποσότητας και τιμής (Νόμος Ζήτησης).
- 4, Με δεδομένα ότι η ζητούμενη ποσότητα και η τιμή δεν μπορούν να πάρουν αρνητικές τιμές, θα πρέπει: $QD \geq 0$ και $P \geq 0$.

ΙΣΟΣΚΕΛΗΣ
ΥΠΕΡΒΟΛΗ

ii) Η ισοσκελής υπερβολή

- 1, Η συνάρτηση ζήτησης έχει τύπο: $QD = A/P$
- 2, όπου A σταθερός θετικός αριθμός.
- 3, Το διάγραμμά της είναι ισοσκελής υπερβολή με ασύμπτωτους τους άξονες QD και P .
- 4, Χαρακτηριστικό αυτής της συνάρτησης είναι ότι η συνολική δαπάνη των καταναλωτών επί του προϊόντος είναι σταθερή, γιατί: $\Sigma \Delta = QD * P = A$.

2.6. ΆΛΛΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ
ΤΙΜΗΣ ΜΕΤΑΒΑΛΛΕΙ ΤΗ
ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ
ΠΟΣΟΤΗΤΑ (QD)

Μέχρι τώρα γνωρίσαμε ότι η μεταβολή της τιμής μεταβάλλει τη ζητούμενη ποσότητα ενός προϊόντος, όταν οι άλλοι προσδιοριστικοί παράγοντες της ζήτησης παραμένουν σταθεροί.

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΝΟΣ
ΑΛΛΟΥ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ
ΜΕΤΑΒΑΛΛΕΙ ΤΗ
ΖΗΤΗΣΗ (D)

- Όταν όμως έχουμε μεταβολή ενός άλλου παράγοντα, για παράδειγμα του εισοδήματος των καταναλωτών, τότε λέμε ότι μεταβάλλεται η ζήτηση.
- Έχουμε, δηλαδή, αλλαγή της συνάρτησης ζήτησης, επομένως και μετατόπιση ολόκληρης της καμπύλης ζήτησης. Αν η ζήτηση αυξηθεί, σημαίνει μετατόπιση της καμπύλης ζήτησης προς τα δεξιά. Αν η ζήτηση μειωθεί, σημαίνει μετατόπιση της καμπύλης προς τα αριστερά.

Οι βασικότεροι προσδιοριστικοί παράγοντες της ζήτησης είναι

1
ΟΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΩΝ
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

- Οι προτιμήσεις των καταναλωτών μεταβάλλονται για διάφορους λόγους. Για παράδειγμα, αλλάζουν τα έθιμα, οι καιρικές συνθήκες, το κοινωνικό περιβάλλον κτλ.
- Όταν οι προτιμήσεις μεταβάλλονται ευνοϊκά για ένα προϊόν, τότε αυξάνεται η ζήτηση του. Παράδειγμα, η αυξημένη ζήτηση παγωτών και αναψυκτικών το καλοκαίρι.
- Αν η μεταβολή των προτιμήσεων δεν είναι ευνοϊκή για ένα προϊόν, τότε μειώνεται η ζήτησή του.

2
ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΤΩΝ
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

ΚΑΝΟΝΙΚΑ

ΚΑΤΩΤΕΡΑ

Ένας βασικός προσδιοριστικός παράγοντας της ζήτησης είναι το εισόδημα των καταναλωτών. Οι μεταβολές στο μέγεθος του εισοδήματος όμως δεν έχουν την ίδια επίδραση σε όλα τα αγαθά.

Για τα περισσότερα αγαθά, τα οποία ονομάζονται και **κανονικά αγαθά**, όταν αυξάνεται το μέγεθος του εισοδήματος, αυξάνεται και η ζήτησή τους, και, όταν μειώνεται το μέγεθος του εισοδήματος, μειώνεται και η ζήτησή τους.

Υπάρχουν όμως και αγαθά στα οποία οι μεταβολές στο μέγεθος του εισοδήματος επιδρούν αντίστροφα στη ζήτησή τους. Τα αγαθά αυτά ονομάζονται **κατώτερα αγαθά** ή “αγαθά του φτωχού”, αφού αγοράζονται συνήθως από οικογένειες με πολύ χαμηλό εισόδημα, γιατί είναι τα φτηνότερα στην αγορά, όπως η μαργαρίνη, τα κατεψυγμένα ψάρια, το ψωμί διατίμησης. Αυξήσεις στο μέγεθος του εισοδήματος κάνουν τον καταναλωτή να μειώσει τη ζήτηση αυτών των αγαθών και να στραφεί σε κανονικά αγαθά.

3
ΟΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΤΩΝ
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΙΜΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Οι προσδοκίες και οι προβλέψεις των καταναλωτών σχετικά με τη μελλοντική εξέλιξη:
i) των τιμών

- Αν οι καταναλωτές προβλέπουν αύξηση στην τιμή ενός αγαθού, μπορεί να αυξήσουν τις τρέχουσες αγορές τους στο αγαθό αυτό, ώστε να επωφεληθούν από τη χαμηλότερη τιμή που επικρατεί **τώρα**.
- Αντίθετα, αν οι καταναλωτές αναμένουν μείωση των τιμών (π.χ. εκπτώσεις μετά από λίγο καιρό), θα αναβάλουν τις αγορές τους, με αποτέλεσμα τη μείωση της ζήτησης.

ii) του εισοδήματός τους.

- Με τον ίδιο τρόπο αντιδρούν οι καταναλωτές και όταν αναμένουν μεταβολή στο εισόδημά τους. Με το σκεπτικό ότι θα επέλθει αύξηση στο εισόδημά τους, αυξάνουν την κατανάλωσή του «σήμερα», δηλαδή αυξάνουν τη ζήτηση «σήμερα».

4
Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Η αύξηση του αριθμού των καταναλωτών συνεπάγεται και αύξηση της ζήτησης ενός αγαθού. Για παράδειγμα, σε ένα νησί τους θερινούς μήνες αυξάνεται η ζήτηση πολλών αγαθών από την άφιξη μεγάλου αριθμού παραθεριστών.

Σημείωση

Οι τέσσερις πρώτοι προσδιοριστικοί παράγοντες αφορούν τόσο την ατομική καμπύλη ζήτησης, όσο και την αγοραία. Ο αριθμός των καταναλωτών αφορά μόνον την αγοραία καμπύλη ζήτησης.

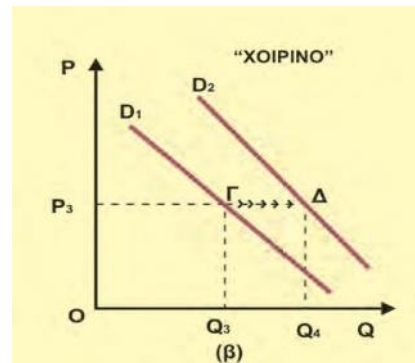
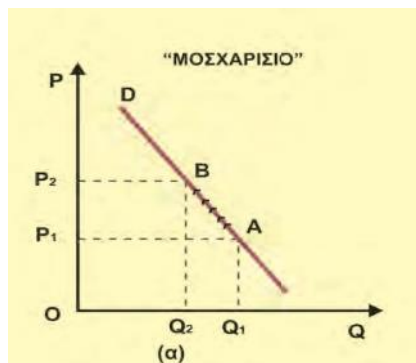
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ

Υπάρχουν αγαθά στα οποία η τιμή του ενός αγαθού επηρεάζει τη ζήτηση ενός άλλου αγαθού. Τα αγαθά αυτά τα διακρίνουμε σε δυο κατηγορίες: Τα υποκατάστατα και τα συμπληρωματικά.

Υποκατάστατα είναι δυο (ή περισσότερα) αγαθά, όταν το ένα μπορεί να χρησιμοποιηθεί αντί του άλλου (ή άλλων), για να ικανοποιήσει την ίδια ανάγκη. Για παράδειγμα, το βούτυρο και η μαργαρίνη, το μοσχάρι και το χοιρινό κρέας, τα σπύρα και ο αναπτήρας.

Η ζήτηση ενός αγαθού μεταβάλλεται προς την ίδια κατεύθυνση με τη μεταβολή της τιμής του υποκατάστατου αγαθού.

Για παράδειγμα, αν αυξηθεί η τιμή του μοσχάρσιου κρέατος, οι καταναλωτές θα μειώσουν τη ζητούμενη ποσότητα μοσχάρσιου κρέατος, και θα το υποκαταστήσουν με το σχετικά φτηνότερο χοιρινό, αυξάνοντας έτσι τη ζήτηση του χοιρινού. Η αύξηση της τιμής του μοσχάρσιου κρέατος (*ceteris paribus*) από P_1 σε P_2 στο διάγραμμα (α) έχει ως αποτέλεσμα τη μετατόπιση της καμπύλης ζήτησης του χοιρινού κρέατος από D_1 σε D_2 στο διάγραμμα (β).

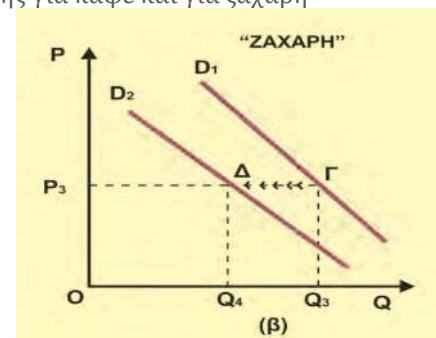
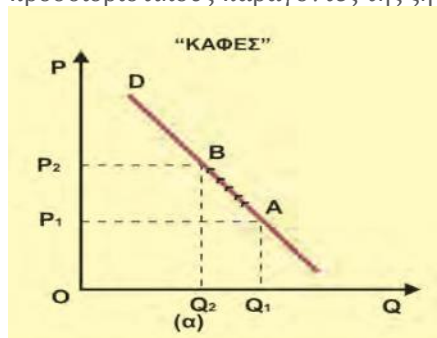
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ

Συμπληρωματικά είναι δυο (ή περισσότερα) αγαθά, όταν η κατανάλωση του ενός απαιτεί και την κατανάλωση του άλλου (ή άλλων), για την ικανοποίηση μιας ανάγκης. Για παράδειγμα, ο καφές και η ζάχαρη, η φωτογραφική μηχανή και το φιλμ, το βίντεο και η βιντεοκασέτα.

Η ζήτηση ενός αγαθού μεταβάλλεται προς την αντίθετη κατεύθυνση με τη μεταβολή της τιμής ενός συμπληρωματικού αγαθού (*ceteris paribus*).

Για παράδειγμα, αν αυξηθεί η τιμή του καφέ, θα μειωθεί η ζητούμενη ποσότητα του καφέ (*ceteris paribus*), όπως στο διάγραμμα (α), με αποτέλεσμα οι καταναλωτές να μειώσουν και τη ζήτηση της ζάχαρης (την οποία χρησιμοποιούσαν ως συμπλήρωμα του καφέ), μετατοπίζοντας την καμπύλη ζήτησης από D_1 σε D_2 στο διάγραμμα (β).

Βέβαια, τα παραπάνω θα συμβούν αν δεν υπάρξει μεταβολή στους λοιπούς προσδιοριστικούς παράγοντες της ζήτησης για καφέ και για ζάχαρη.

2.7. ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΤΗ ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΤΗ ΖΗΤΗΣΗ

A) ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΜΟΝΟ ΣΤΗ ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΛΟΓΩ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ

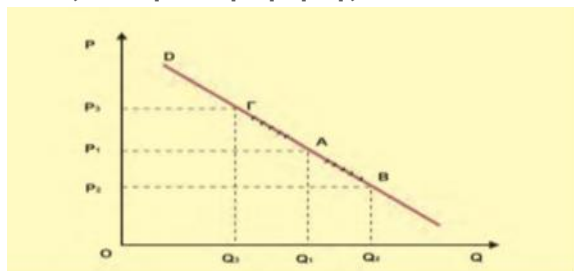
Η ζητούμενη ποσότητα μεταβάλλεται μόνο λόγω μεταβολής της τιμής του αγαθού, ενώ οι άλλοι προσδιοριστικοί παράγοντες παραμένουν σταθεροί. Το διάγραμμα 2.8. δείχνει την καμπύλη ζήτησης D ενός αγαθού.

Αν στην τιμή P_1 η ζητούμενη ποσότητα είναι Q_1 , τότε βρισκόμαστε στο σημείο A της καμπύλης ζήτησης.

Αν υποθέσουμε ότι η τιμή μειώνεται σε P_2 (*ceteris paribus*), τότε η ζητούμενη ποσότητα αυξάνεται σε Q_2 . Ο συνδυασμός αυτός αντιστοιχεί στο σημείο B της καμπύλης D. Έχουμε, επομένως, μια κίνηση από το σημείο A προς το σημείο B πάνω στην ίδια καμπύλη.

Αν πάλι η τιμή αυξηθεί από P_1 σε P_3 , τότε η ζητούμενη ποσότητα μειώνεται από Q_1 σε Q_3 . Ο νέος συνδυασμός αντιστοιχεί στο σημείο Γ της καμπύλης D. Έχουμε, επομένως, πάλι μια κίνηση από το σημείο A στο σημείο Γ πάνω στην ίδια καμπύλη.

Παρατηρούμε ότι οι μεταβολές της τιμής μεταβάλλουν τη ζητούμενη ποσότητα, σύμφωνα με το νόμο της ζήτησης, χωρίς να μετακινούν την καμπύλη ούτε να αλλάζουν τη συνάρτησή της.

B) ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΜΟΝΟ ΣΤΗ ΖΗΤΗΣΗ ΜΕΤΑΒΑΛΛΕΤΑΙ ΜΟΝΟΝ ΕΝΑΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

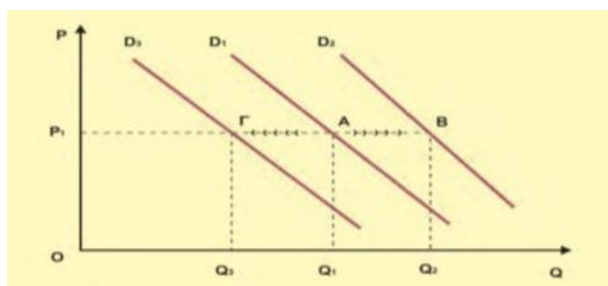
Στην περίπτωση αυτή δεχόμαστε ότι η τιμή ενός κανονικού αγαθού παραμένει σταθερή και μεταβάλλεται μόνον ένας προσδιοριστικός παράγοντας της ζήτησης, για παράδειγμα το εισόδημα των καταναλωτών.

Το διάγραμμα 2.9. δείχνει την καμπύλη ζήτησης D_1 ενός αγαθού. Έστω ότι στην τιμή P_1 η ζητούμενη ποσότητα είναι Q_1 . Ο συνδυασμός αυτός αντιστοιχεί στο σημείο A της καμπύλης D_1 .

Αν αυξηθεί το εισόδημα, αφού το αγαθό είναι κανονικό, θα αυξηθεί η ζήτησή του και στην ίδια τιμή P_1 θα αυξηθεί η ζητούμενη ποσότητα από Q_1 σε Q_2 . Ο συνδυασμός αυτός όμως αντιστοιχεί στο σημείο B, που ανήκει σε μια άλλη καμπύλη ζήτησης D_2 , η οποία προήλθε από τη μετατόπιση ολόκληρης της D_1 προς τα δεξιά.

Αν πάλι μειωθεί το εισόδημα, θα μειωθεί η ζήτησή του και στην ίδια τιμή P_1 η ζητούμενη ποσότητα θα μειωθεί από Q_1 σε Q_3 . Ο συνδυασμός αυτός αντιστοιχεί στο σημείο Γ μιας άλλης καμπύλης ζήτησης D_3 , η οποία προήλθε από τη μετατόπιση ολόκληρης της καμπύλης D_1 προς τα αριστερά.

Παρατηρούμε ότι οι μεταβολές σε έναν από τους προσδιοριστικούς παράγοντες της ζήτησης, όταν η τιμή παραμένει σταθερή, μεταβάλλουν τη ζήτηση του αγαθού, μετατοπίζοντας ολόκληρη την καμπύλη ζήτησης, μεταβάλλοντας τη συνάρτησή της

Γ) ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΗ
ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΖΗΤΟΥΜΕΝΗΣ
ΠΟΣΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ
ΖΗΤΗΣΗΣ

Ας υποθέσουμε ότι για ένα κανονικό αγαθό παρατηρείται ταυτόχρονα μεταβολή στην τιμή του και στο εισόδημα των καταναλωτών, για παράδειγμα, αυξάνονται και τα δύο.

❑ Στην περίπτωση αυτή η αύξηση της τιμής τείνει να μειώσει τη ζητούμενη ποσότητα, ενώ η αύξηση του εισοδήματος τείνει να αυξήσει τη ζήτηση.

❑ Επειδή οι επιδράσεις των δυο αυτών μεταβολών είναι αντίθετες, δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αν η τελική ζητούμενη ποσότητα είναι ίση, μικρότερη ή μεγαλύτερη από την αρχικά ζητούμενη ποσότητα (πριν τις μεταβολές).

❑ **Το τελικό αποτέλεσμα εξαρτάται από το σχετικό μέγεθος των μεταβολών της τιμής και του εισοδήματος.**

ΜΙΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΟΠΟΥ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ
ΤΗΣ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΟΥ
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ
ΕΙΝΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ
ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ
ΤΗΣ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΗΣ
ΤΙΜΗΣ.

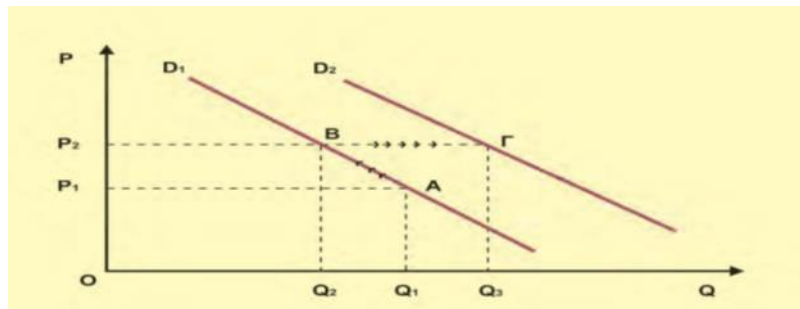
Το διάγραμμα. δείχνει την καμπύλη ζήτησης D_1 , ενός **κανονικού αγαθού**.

Αν στην τιμή P_1 η ζητούμενη ποσότητα είναι Q_1 , ο συνδυασμός αυτός αντιστοιχεί στο σημείο Α της καμπύλης D_1 . Η **αύξηση της τιμής** σε P_2 θα μειώσει τη ζητούμενη ποσότητα σε Q_2 . Έχουμε μια μετακίνηση από το σημείο Α προς το σημείο Β πάνω στην ίδια καμπύλη D_1 .

Αν τώρα **αυξηθεί το εισόδημα** των καταναλωτών, θα αυξηθεί και η ζήτησή τους για το αγαθό. Θα έχουμε μετακίνηση ολόκληρης της καμπύλης ζήτησης προς τα δεξιά, από τη θέση D_1 στη θέση D_2 . Έτσι στην ίδια τιμή P_2 η ζητούμενη ποσότητα αυξάνεται από Q_2 σε Q_3 . Έχουμε, δηλαδή, μετακίνηση από το σημείο Β της D_1 προς το σημείο Γ της D_2 .

Παρατηρούμε ότι η τελικά ζητούμενη ποσότητα Q_3 είναι μεγαλύτερη από την αρχική Q_1 .

Ευνόητο είναι ότι, αν με την ίδια αύξηση του εισοδήματος έχουμε μεγαλύτερη αύξηση της τιμής, η τελική ζητούμενη ποσότητα θα είναι μικρότερη από την αρχική.

2.8. ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΖΗΤΗΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΙΜΗ

$$ED = \frac{\Delta Q}{\Delta P} * \frac{P_1}{Q_1}$$

Η ελαστικότητα ζήτησης συμβολίζεται με ED και ορίζεται ως

$$ED = \Delta Q / \Delta P * P_1 / Q_1$$

Η ανωτέρω ελαστικότητα της ζήτησης δίνει την ελαστικότητα στο σημείο που αντιστοιχεί σε τιμή P1 και ζητούμενη ποσότητα Q1.

$$ED = \frac{\% \Delta Q}{\% \Delta P}$$

Ο λόγος αυτός, δηλαδή η ποσοστιαία μεταβολή της ζητούμενης ποσότητας προς την ποσοστιαία μεταβολή της τιμής, ονομάζεται ελαστικότητα ζήτησης ως προς την τιμή. Μπορούμε λοιπόν να αντιληφθούμε την ελαστικότητα της ζήτησης ως προς την τιμή ως το βαθμό ανταπόκρισης ή **αντίδρασης των καταναλωτών στις μεταβολές της τιμής**, όλων των άλλων παραγόντων σταθερών (ceteris paribus)

Η ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΗ.

Από το νόμο της ζήτησης γνωρίζουμε ότι κάθε μεταβολή της τιμής έχει ως αποτέλεσμα τη μεταβολή της ζητούμενης ποσότητας προς την αντίθετη φορά. Η αρνητική αυτή σχέση μεταξύ τιμής και ζητούμενης ποσότητας έχει ως αποτέλεσμα η αριθμητική τιμή της ελαστικότητας ζήτησης να είναι αρνητική.

Η ED ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ

Η ελαστικότητα της ζήτησης ως προς την τιμή είναι διαφορετική όχι μόνο μεταξύ διαφορετικών αγαθών, αλλά γενικά δεν παραμένει σταθερή ούτε για το ίδιο αγαθό σε όλο το μήκος της καμπύλης ζήτησης

2.9. ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΗΜΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΞΟΥ

ΔΙΑΦΕΡΕΙ Ο ΛΟΓΟΣ P/Q, ΑΡΑ ΟΙ ΔΥΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΕΣ ΕΧΟΥΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΤΙΜΗ

Η ελαστικότητα της ζήτησης στο σημείο A, όταν η τιμή μεταβάλλεται από PA σε PB, είναι:

$$ED(A) = \Delta Q / \Delta P * PA / QA \Rightarrow ED(A \rightarrow B) = (QB - QA) / (PB - PA) * PA / QA$$

Η ελαστικότητα ζήτησης στο σημείο B, όταν η τιμή μεταβάλλεται από PB σε PA, είναι:

$$ED(B) = \Delta Q / \Delta P * PB / QB \Rightarrow ED(B \rightarrow A) = (QA - QB) / (PA - PB) * PB / QB$$

Ο λόγος $\Delta Q / \Delta P$ είναι σταθερός και στις δυο ελαστικότητες, όμως διαφέρει ο λόγος P/Q, άρα οι δυο ελαστικότητες έχουν διαφορετική τιμή

ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΤΟΞΟΥ

$$EAB = \Delta Q / \Delta P * PA + PB / QA + QB$$

Είναι ευνόητο ότι η απόλυτη τιμή της ελαστικότητας τόξου είναι ανάμεσα στις τιμές της ελαστικότητας των δυο άκρων του τόξου

2.10. ΕΛΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΕΛΑΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ

Συγκρίνοντας την απόλυτη τιμή της ελαστικότητας της ζήτησης με τη μονάδα μπορούμε να χαρακτηρίσουμε τη ζήτηση ως ελαστική ή ανελαστική.

Αν $|ED| > 1$, η ζήτηση είναι **ελαστική**, άρα $|\Delta Q / Q| > |\Delta P / P|$

Αν $|ED| < 1$, η ζήτηση είναι **ανελαστική**, άρα $|\Delta Q / Q| < |\Delta P / P|$

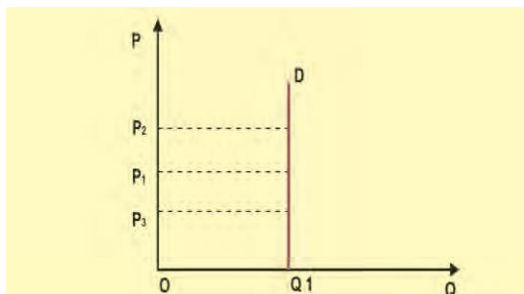
Αν $|ED| = 1$ η ζήτηση είναι **μοναδιαία** άρα $|\Delta Q / Q| = |\Delta P / P|$

2.11. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΜΠΥΛΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

I) ΚΑΜΠΥΛΗ ΖΗΤΗΣΗΣ ΜΕ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΣΗ ΜΕ ΤΟ ΜΗΔΕΝ

1. Αν $ED = 0$ σε όλα τα σημεία της καμπύλης, τότε η ζήτηση χαρακτηρίζεται τελείως ανελαστική και

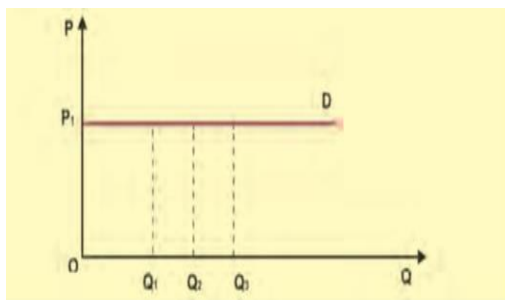
2. η καμπύλη ζήτησης είναι ευθεία κάθετη στον άξονα των ποσοτήτων [Διάγραμμα 2.12.

3. Αυτό σημαίνει ότι οι καταναλωτές δεν αντιδρούν στις μεταβολές της τιμής του αγαθού και συνεχίζουν να ζητούν την ίδια ποσότητα, ανεξάρτητα από την τιμή.

4. Είναι μια ακραία περίπτωση ζήτησης που θα μπορούσε να ισχύει, για παράδειγμα, στη ζήτηση φαρμάκων απαραίτητων για τη θεραπεία κάποιας ασθένειας.

II) ΚΑΜΠΥΛΗ ΖΗΤΗΣΗΣ ΜΕ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΥ ΤΕΙΝΕΙ ΣΤΟ ΑΠΕΙΡΟ

1. Άλλη μια ακραία περίπτωση είναι αυτή που παρουσιάζεται στο διάγραμμα 2.13., όπου η καμπύλη ζήτησης είναι παράλληλη προς τον άξονα των ποσοτήτων.

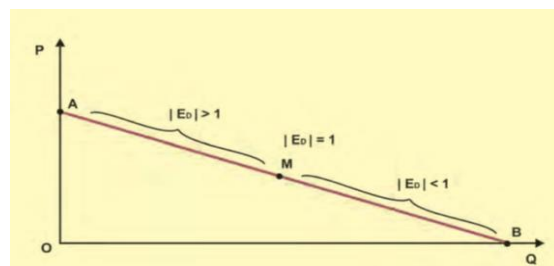
2. Στην περίπτωση αυτή οι καταναλωτές ζητούν στην ίδια τιμή οποιαδήποτε ποσότητα μπορούν να βρουν..

3. Στην πράξη αυτό είναι αδύνατο, γιατί το εισόδημα των καταναλωτών είναι περιορισμένο. Θα μπορούσε να ισχύει για περιορισμένα όρια ζητούμενων ποσοτήτων.

III) ΚΑΜΠΥΛΗ ΖΗΤΗΣΗΣ ΜΕ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΟΝΑΔΑ

Όταν η καμπύλη ζήτησης είναι ισοσκελής υπερβολή (5ii, κεφ. 2), τότε σε όλο το μήκος της καμπύλης η ελαστικότητα ζήτησης είναι σε απόλυτη τιμή ίση με τη μονάδα. Αυτό αποδεικνύεται εύκολα, αν χρησιμοποιήσουμε τον τύπο της ελαστικότητας τόξου.

IV) Η ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΘΕΙΑ ΚΑΜΠΥΛΗ ΖΗΤΗΣΗΣ

1. Αν η καμπύλη ζήτησης είναι ευθεία γραμμή [διάγραμμα 2.14.] που τέμνει τον άξονα των τιμών στο σημείο A και τον άξονα των ποσοτήτων στο σημείο B,

2. η ελαστικότητα μεταβάλλεται σε όλο το μήκος της.

3. Στο μέσο M του ευθύγραμμου τμήματος AB η ελαστικότητα είναι σε απόλυτη τιμή ίση με τη μονάδα.

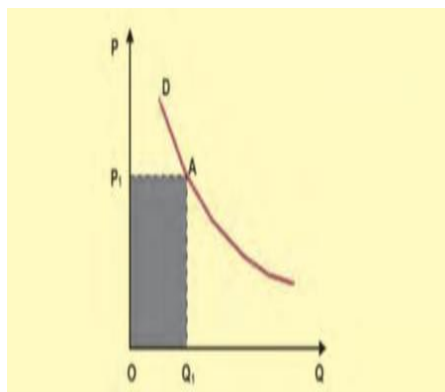
4. Στο τμήμα MA η ζήτηση είναι ελαστική και η απόλυτη τιμή της ελαστικότητας αυξάνει, καθώς μεταβαίνουμε από το σημείο M προς το σημείο A.

5. Στο τμήμα MB η ζήτηση είναι ανελαστική και η απόλυτη τιμή της ελαστικότητας μειώνεται, καθώς μεταβαίνουμε από το σημείο M προς το σημείο B.

6. Ειδικότερα στο σημείο A, όπου η ποσότητα Q είναι μηδέν, ο λόγος P/Q γίνεται άπειρο και επομένως η ελαστικότητα είναι άπειρη.

7. Στο σημείο B, όπου η τιμή είναι μηδέν, ο λόγος P/Q γίνεται μηδέν και, επομένως, η ελαστικότητα είναι μηδέν.

2.12. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Αν σε δεδομένη στιγμή η αγοραία καμπύλη ζήτησης ενός αγαθού είναι η D [διάγραμμα 2.15.] και στην τιμή P_1 η ζητούμενη ποσότητα είναι Q_1 , τότε η συνολική δαπάνη ($\Sigma\Delta$) όλων των καταναλωτών για το αγαθό αυτό θα είναι το γινόμενο $P_1 \cdot Q_1$. Ευνόητο είναι ότι η συνολική δαπάνη των καταναλωτών για ένα αγαθό είναι τα συνολικά έσοδα (συνολική πρόσδοος) όλων των παραγωγών από την παραγωγή και διάθεση αυτού του αγαθού. Η συνολική δαπάνη των καταναλωτών φαίνεται και από το εμβαδόν του ορθογωνίου OP_1AQ_1

2.13. ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΖΗΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ

$$\Sigma\Delta = P \cdot Q.$$

Η συνολική δαπάνη των καταναλωτών για ένα αγαθό εξαρτάται άμεσα από την ελαστικότητα της ζήτησης ως προς την τιμή.

Γνωρίζουμε ότι η συνολική δαπάνη των καταναλωτών είναι ίση με το γινόμενο της τιμής επί την ποσότητα: $\Sigma\Delta = P \cdot Q$.

Σε κάθε μεταβολή της τιμής, η συνολική δαπάνη δέχεται δυο αντίθετες επιδράσεις, η μια προέρχεται από τη μεταβολή της τιμής και η άλλη από την αντίθετη μεταβολή της ζητούμενης ποσότητας.

Τελικά εξαρτάται από την ελαστικότητα ζήτησης του αγαθού ποια από τις δύο μεταβολές θα επηρεάσει τη συνολική δαπάνη

ΖΗΤΗΣΗ ΕΛΑΣΤΙΚΗ

Ζήτηση ελαστική ($|ED| > 1$): Στην ελαστική ζήτηση η ποσοστιαία μεταβολή της ζητούμενης ποσότητας είναι μεγαλύτερη από την ποσοστιαία μεταβολή της τιμής (σε απόλυτες τιμές).

Επομένως, τη συνολική δαπάνη θα επηρεάζει κάθε φορά η μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή, δηλαδή η μεταβολή της ζητούμενης ποσότητας

ΖΗΤΗΣΗ ΑΝΕΛΑΣΤΙΚΗ

Ζήτηση ανελαστική ($|ED| < 1$): Στην ανελαστική ζήτηση η ποσοστιαία μεταβολή της ζητούμενης ποσότητας είναι μικρότερη από την ποσοστιαία μεταβολή της τιμής (σε απόλυτες τιμές).

Επομένως, τη συνολική δαπάνη θα επηρεάζει κάθε φορά η μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή, δηλαδή της τιμής

ΖΗΤΗΣΗ ΜΟΝΑΔΙΑΙΑ

Ζήτηση με ελαστικότητα ίση με τη μονάδα ($|ED| = 1$): Στην περίπτωση αυτή, η ποσοστιαία μεταβολή της ζητούμενης ποσότητας είναι ίση με την ποσοστιαία μεταβολή της τιμής (σε απόλυτες τιμές).

Επομένως, η συνολική δαπάνη στην περίπτωση αυτή θα παραμείνει σταθερή.

2.14. ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Η γνώση της ελαστικότητας της ζήτησης ενός αγαθού είναι πολύ σημαντική για τις επιχειρήσεις και το κράτος. **Οι επιχειρήσεις** μπορούν να γνωρίζουν εάν έχουν δυνατότητα να αυξήσουν την τιμή ενός προϊόντος, χωρίς να διακινδυνεύουν τη μείωση των εσόδων τους. **Το κράτος** έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει, για παράδειγμα, εάν μπορεί να επιβάλει πρόσθετη φορολογία σε ένα αγαθό, χωρίς να μειωθούν τα έσοδά του ή πόσο θα μειωθεί η ζητούμενη ποσότητα ή ακόμα εάν μπορεί να παρέμβει θέτοντας ένα αγαθό σε διατίμηση κτλ.

2.15. ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ Η ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Όπως εξετάσαμε την ελαστικότητα της ζήτησης ως προς την τιμή, μπορούμε να εξετάσουμε την ελαστικότητα της ζήτησης ως προς οποιονδήποτε άλλον προσδιοριστικό παράγοντα της ζήτησης ενός αγαθού. Συνήθως μας ενδιαφέρει η ελαστικότητα της ζήτησης ως προς το εισόδημα.

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η ελαστικότητα της ζήτησης ως προς το εισόδημα εκφράζει την αντίδραση των καταναλωτών στη ζητούμενη ποσότητα ενός αγαθού που οφείλεται στις μεταβολές του εισοδήματός τους, όταν η τιμή και οι άλλοι προσδιοριστικοί παράγοντες της ζήτησης παραμένουν σταθεροί

$$E_Y = \Delta Q / \Delta Y * Y_1 / Q_1$$

$$E_Y = \% \Delta Q / \% \Delta Y$$

Η εισοδηματική ελαστικότητα υπολογίζεται με το λόγο της ποσοστιαίας μεταβολής της ζητούμενης ποσότητας προς την ποσοστιαία μεταβολή του εισοδήματος

ΤΙΜΕΣ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΚΑΝΟΝΙΚΑ

Τα αγαθά των οποίων η ζήτηση αυξάνεται, όταν το εισόδημα των καταναλωτών αυξάνεται, ονομάζονται **κανονικά αγαθά**. Η εισοδηματική ελαστικότητα των αγαθών αυτών είναι θετική.

Τα αγαθά των οποίων η ζήτηση μειώνεται, όταν το εισόδημα των καταναλωτών αυξάνεται, ονομάζονται **κατώτερα αγαθά**. Η εισοδηματική ελαστικότητα των αγαθών αυτών είναι αρνητική.

ΚΑΙ ΚΑΤΩΤΕΡΑ ΑΓΑΘΑ

- Κατώτερα χαρακτηρίζονται τα αγαθά χαμηλής ποιότητας, για τα οποία υπάρχουν υποκατάστατα ανώτερης ποιότητας, δηλαδή τα κανονικά αγαθά.
- Οι καταναλωτές με χαμηλά εισοδήματα ικανοποιούν τις ανάγκες τους κυρίως με κατώτερα αγαθά.
- Όταν όμως αυξάνεται το εισόδημά τους, αρχίζουν να υποκαθιστούν τα αγαθά αυτά με άλλα ανώτερης ποιότητας.
- Για παράδειγμα, αρχίζουν να καταναλώνουν βούτυρο αντί για φτηνή μαργαρίνη, νωπά ψάρια αντί για κατεψυγμένα

ΣΧΟΛΙΑ

1. Οι μεταβολές της τιμής ενός αγαθού μεταβάλλουν τη ζητούμενη ποσότητα του αγαθού, σύμφωνα με το νόμο της ζήτησης,
2. ενώ οι μεταβολές όλων των άλλων προσδιοριστικών παραγόντων της ζήτησης (π.χ. το εισόδημα) μεταβάλλουν τη ζήτηση του αγαθού, δηλαδή, ολόκληρη τη συνάρτηση ζήτησης.
3. Ο υπολογισμός της εισοδηματικής ελαστικότητας προϋποθέτει μεταβολή του εισοδήματος με σταθερή την τιμή του αγαθού και αμετάβλητους τους λοιπούς προσδιοριστικούς παράγοντες της ζήτησης.